

MİHAİL BULGAKOV

Hayatımızın Bir Günü

*Renksizleşiyorum,
düşüncelerim gibi
dağılıyorum karanlığın
içinde. Karanlık, günün
korkunç ve anlamlı
zamanıdır.*

ÇEVİRİ: ERGİN ALTAY

MİHAİL BULGAKOV
HAYATIMIZIN
BİR GÜNÜ

Can Modern
Kısa Modern / 23

Hayatımızın Bir Günü, Mihail Bulgakov

İlk baskı: "*Krasnaja korona*", 1922; "*Den nasyej jizni*", 1923;
"*Samogonnoye ozero*", 1923; "*Mertviy hodyat*", 1925; "*Noçna 3-ye*
çizno", 1922; "*Tarakan*", 1925; "*Zolotistiy gorod*", 1923; "*Bogema*", 1925.

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Nisan 2021, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Rusça aslından çeviren: Ergin Altay

Dizi editörü: Emrah Serdan

Düzeltili: Mert Tokur

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt:

Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-4931-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750749315

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

MİHAİL BULGAKOV
HAYATIMIZIN
BİR GÜNÜ

Anlatı

Rusça aslından çeviren: Ergin Altay

Mihail Bulgakov'un

Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Usta ile Margarita, 2003

Genç Bir Köy Hekimi, 2014

Kol Manşetinde Notlar, 2015

Kızıl Moskova, 2016

Morfin, 2019

MİHAİL AFANASYEVİÇ BULGAKOV, 1891'de Kiev'de doğdu. Genç yaşta doktorluğu bırakarak kendini tümüyle yazarlığa verdi. İlk romanı *Beyaz Muhafız* (1925), komünist bir kahramana yer vermediği gerekçesiyle Sovyet resmî çevrelerince büyük tepkiyle karşılandı. Sovyet toplumu eleştiren yergili fantezilerin yer aldığı *Şeytanî*'de (1925) resmî çevrelerin eleştirisine uğradı. Bulgakov aynı yıl sözde bilim üstüne bir yergi niteliğindeki *Köpek Kalbi*'ni yazdı. 1930'a gelindiğinde, eserlerinin yayımlanması yasaklanmıştı. Buna karşın Bulgakov, 1930'larda iki önemli eser daha verdi. Moskova Sanat Tiyatrosu'nun perde arkasını acımasızca yeren yarıda kalmış özyaşamöyküsel romanı *Teatral Bir Roman* ve göz kamaştırıcı bir fantezi olan *Usta ile Margarita*. 1940'ta Moskova'da ölen Bulgakov'un eserleri, Stalin'in ölümünün ardından, 1950'lerin sonlarına doğru gittikçe saygınlık kazandı.

ERGİN ALTAY, 1937'de Edirne'de doğdu. İlk ve ortaokulu değişik şehirlerde okudu. 1953'te Kuleli Askerî Lisesi'ne girdi. 1956'da Ankara Üniversitesi DTCF, Rus Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. Rusça öğretmenliği yaptı. Altay, Rus edebiyatının dünyaca ünlü pek çok klasliğini dilimize kazandırdı. Bunların arasında Puşkin'den *Yüzbaşının Kızı*, Gogol'den *Ölü Canlar*, Tolstoy'dan *Diriliş*, Dostoyevski'den *Karamazov Kardeşler*, İzak Babel'den *Kızıl Süvariler* gibi unutulmaz başyapıtlar sayılabilir.

İçindekiler

Kızıl Taç.....	11
Hayatımızın Bir Günü	21
Ev Yapımı Votka Gölü	31
Ölüler Yürüyor	41
Ayın Üçünün Gecesinde.....	45
Hamamböceği	65
Altın Kent.....	77
Bohem	101

KIZIL TAÇ

*Historia morbi*¹

En çok güneşten, insanların bağırmasından, bir de tak tak sesinden nefret ediyorum. Sık sık çıkan tak tak sesinden. İnsanlardan o kadar korkuyorum ki gece koridorda bir ayak sesi veya konuşma işitince çılgınlık atmaya başlıyorum. Bu yüzden, odam koridorun ta sonundaki özel, sakin, evin en iyi odası olan 27 numaralı odadır. Yanıma kimse gelemmez. Ama kendimi tehlikelerden daha da uzak tutmak amacıyla İvan Vasilyeviç'e, bana daktiloda yazılı bir belge vermesi için bir hayli rica ettim (karşısında ağladım). Razi oldu; bana, benim kendisinin himayesi altında olduğumu ve kimsenin beni oradan çıkarma hakkının olmadığını yazan bir kâğıt verdi. Ama doğrusu, bu imzasının etkili olacağına pek inanmıyordum. O zaman kâğıdı profesöre de im-

1. (Lat.) Hastalığın tarihi. (Ç.N.)

zalattı ve üzerine yuvarlak bir mühür vurdu. Bu başka bir konu. Cebinde kocaman mühürlü bir kâğıt bulunduğu için hayatta kalmış çok insan tanıyorum. Evet, Berdyansk'ta yanağı isten simsiyah bir işçiyi de, özellikle çizmesinin içinde yuvarlak mühürlü buruşuk bir kâğıt buldukları için sokak lambasına asmışlardı... Ama bu da bambaşka bir olay. O suçlu bir Bolşevik'ti ve mavi mühür bir suç mührüydü. Mühür, fenere asılmaya kadar götürmüştü işçiyi ve benim de hastalığının nedeni olmuştu (huzursuz olmayın, hasta olduğumu çok iyi biliyorum).

Aslında, Kolya'dan çok önce bir şeyler olmuştu bana. Adamı astıklarının görmemek için uzaklaşmışım oradan ama korkudan titreyen bacaklarım da benimle birlikte gelmişti. Kuşkusuz, o anda yapabileceğim bir şey yoktu ama şimdi olsa cesaretle şöyle derdim:

“Sayın general, siz bir hayvansınız! İnsanları asmaya kalkışmayın!”

Benim bir korkak olmadığımı, ölümden korkmadığımı için mühürden söz ettiğimi, yalnızca bundan bile anlayabilirsiniz. Yo, hayır, korkmuyorum. Kendimi vuracağım, hem de yakında olacak bu çünkü Kolya usandırıyor beni. Ama Kolya'nın görmemesi, işitmemesi için yalnızken ateş edeceğim kendime. Başkalarının duyup gelmeleri ise... Bu başka bir şey.

Günlerdir hiç kalkmadan kanepede yatıyor, pencereden dışarı bakıyorum. Yeşil bahçemizin üzerinde bir boşluk var; karşıda penceresiz, kör sarı duvarı bana dönük yedi katlı dev bir bina, binanın çatısının hemen altında da kare

biçiminde kocaman, paslı bir levha. Bir tabela bu. Dişçi laboratuvarı. Üzerinde beyaz dişler. Önceleri nefret ediyordum bu tabeladan. Zamanla alıştım. Onu yerinden kaldıracak olsalar belki canım sıkılırdı. Bütün gün görüyorum onu orada. Dikkatimi onun üzerinde yoğunlaştırıyorum, önemli birçok şey düşünüyorum. Ama sonunda akşam oluyor. Hava kararıyor, beyaz harfleri göremiyorum. Renksizleşiyorum, düşüncelerim gibi ben de dağılıyorum karanlığın içinde. Karanlık, günün korkunç ve anlamlı zamanıdır. Her şey sönüyor, birbirine karışıyor. Açık sarı kedi, kadife ayaklarıyla gidip gelmeye başlıyor koridorlarda ve ben arada bir çığlıklar atıyorum. Ama ışığı yakmalarına izin vermiyorum; çünkü lamba yanarsa bütün gece sarsıla sarsıla hüngür hüngür ağlayacağım. İyisi mi uslu uslu, yayılan karanlıkta en önemli, en son tablonun tutuşmasını beklemek.

Yaşlı annem şöyle dedi:

“Daha uzun süre böyle yaşayamayacağım. Farkındayım: Çılgınlık bu. Büyüksün sen ve biliyorum, onu sevdiğini biliyorum. Kolya’yı geri getir. Geri getir. Sen büyüksün.”

Ben susuyordum.

O zaman sözcüklerine bütün heyecanını, bütün acısını koydu.

“Bul onu! Böyle olması gerekiyormuş gibi davranıyorsun. Ama tanıyorum ben seni. Akıllı bir insansın, bunun bir çılgınlık olduğunun uzun zamandır farkındasın. Bir gün için getir onu bana. Yalnızca bir gün. Tekrar bırakacağım onu, gitsin.”

Yalan söylüyordu annem. Hiç tekrar bırakır mıydı onu?

Ben susuyordum.

“Tek istediğim, onun gözlerini öpmek. Öyle ya, nasıl olsa öldürecekler onu. Evet, çok acı. Benim çocuğumdur o. Başka kimden isteyebilirim bunu. Sen onun büyüğüsün. Getir onu bana.”

Dayanamadım, gözlerimi kaçırarak, “Tamam,” dedim.

Ama annem koluma yapıştı, yüzümü göreceği biçimde çevirdi beni.

“Hayır, onu buraya canlı getireceğine yemin et.”

Nasıl böyle bir yemin edebilirdim?

Ama aptalın tekiyim ben, yemin ettim:

“Yemin ediyorum.”

Annem çok korkuyordu. Bu düşünceyle ayrıldım yanından. Ama Berdyansk'ta yan yatmış feneri gördüm. Sayın generalim, kabul ediyorum, suçluydum, sizin olduğunuzdan daha suçluydum, yüzü isten simsiyah olan adamın korkunç hesabını vereceğim; ama kardeşimin bir suçu yok bunda. Daha 19 yaşında...

Berdyansk'tan sonra yeminimin gereğini yaptım, onu 20 *verst*¹ ötede, nehrin kıyısında buldum. Olağanüstü güzel bir gündü. Köy yolunun yanık kokan yerden havalanmış beyaz tozu içinde bir süvari birliği ağır adımla yürüyordu. O en dıştaki sıradaydı, kasketini gözlerinin üzerine indirmişti. Hatırlıyorum: Bir mahmuzu neredeyse topuğunun

1. 1,0668 kilometreye karşılık gelen bir Rus ölçü birimi.

üzerine düşmüştü. Kasketinin ipi yanağından çenesinin altına inmişti.

“Kolya! Kolya!” diye seslenip yolun kenarındaki hendeye koştum.

Kolya ürperdi. Asık yüzlü terli askerler başlarını çevirip baktılar.

“A, abi!” diye haykırdı Kolya. Nedense hiçbir zaman adımla hitap etmezdi bana. Ondan on yaş büyüktüm. Ve her zaman sözümü dinlerdi. “Dur. İleride, korulukta bekle,” diye devam etti. “Hemen geleceğiz oraya. Birliği durduramam.”

Bölük acele ediyordu, onunla birlikte koruluğun açık bir yerinde dumanı içimize hırsla çekerek sigara içiyorduk. Sakindim, kararlıydım. Anlamsızdı bütün bunlar. Annem çok haklıydı.

Fısıldadım ona:

“Bari köyden dönün, benimle kente gel. Bir daha dönmek üzere hemen ayrıl buradan.”

“Sen ne diyorsun, abi?”

“Sus,” dedim, “konuşma. Biliyorum...”

Bölük ata bindi. Yaylanarak siyah bulutlara doğru yürüdü. Ve uzaktan tak tak sesleri gelmeye başladı. Sık sık çıkan tak tak sesleri.

Bir saat içinde ne olabilir? Geri döndüler. Ve ben Kızılhaç çadırının önünde beklemeye başladım.

Bir saat sonra gördüm onu. Gene tırısla geliyordu. Ama bölük yoktu. Kardeşimin yanında, biri sağda biri solda mızraklı iki atlı vardı. Sağdaki süvari ona bir şey fısıldıyormuş

gibi üzerine eğilmişti. Güneşten gözlerimi kısarak karşımdaki tuhaf duruma bakıyordum. Kardeşim gri kasketle gitmiş, kırmızı kasketle dönmüştü. Ve gün bitti. Karanlığın kalkanı çöktü. Üzerinde renkli bir başörtüsü vardı. Saçları da alnı da yoktu. Alnın yerinde parça parça perçemli sarı bir taç vardı.

Kardeşim, at üzerindeki kardeşim; başında kabarık, kırmızı bir taçla, yaylanarak gelen atın üzerindeydi ve sağ yanındaki atlı onu sıkı sıkı tutmuyor olsaydı resmigeçitte olduğu düşünülebilirdi.

Atın üzerinde mağrur bir duruşu vardı ama sanki bir şey görmüyor, duymuyordu. Bir saat önce aydınlık gözlerinin olduğu yerde ıslak iki kırmızı leke vardı...

Soldaki atlı telaşlıydı, sol eliyle yuları sağ eliyle yuları yavaşça Kolya'yı kolundan tutuyordu. Kolya sağa sola sallanıyordu.

Bir ses şöyle dedi:

“Ah, gönüllü adamımızı... Bir mermi parçası! Hastabakıcı, doktora haber ver...”

Hastabakıcı, içini çekerek karşılık verdi:

“Vay... Ne doktorundan bahsediyorsun sen, kardeşim? Papaza haber verelim.”

Bu arada siyah örtü daha da koyulaşmış, başındaki taca kadar uzamıştı...

Ben her şeye alışığım. Beyaz binamıza da, karanlıklara da, kapıya sürtünen sarı kediye de... ama kardeşimin gelişlerine alışamıyorum. İlk kez alt katta, 63 numarada duvardan çıkagelmişti. Başında kızıl bir taç vardı. Bunda korkulacak

bir şey yoktu. Rüyamda görüyordum onu böyle. Ama bir şeyi çok iyi biliyordum: Başında kızıl bir taç varsa öldü demekti bu. Oysa konuşuyordu, kan oturmuş dudakları kıpırdıyordu. Açtı dudaklarını, ayaklarını birleştirdi, elini taçına götürdü ve şöyle dedi:

“Abi, süvari bölüğünden ayrılamam ben.”

O günden beri de hep aynı şeyi söylüyor. Omzu kemerli asker gömleğiyle, eğri kılıcıyla, ses çıkarmayan mahmuzlarıyla geliyor; her zaman aynı şeyi söylüyordu. Bir onur. Sonra şöyle diyordu:

“Abi, süvari bölüğünden ayrılamam ben.”

İlk geldiğinde neler yapmıştı bana! Bütün kliniği ür-kütmüştü. Benim işim bitikti. Şöyle bir mantık yürütüyordum: Başında taç olduğuna göre... öldürüldü demektir; öldürüldüyse, buraya geldiğine ve benimle konuştuğuna göre... ben aklımı yitirdim demektir.

Evet, hava karardı. Büyük ödeşme saati. Ama bir keresinde, ben uyuyordum, eski mobilyası kırmızı pelüş örtülü konuk salonunu görüyordum. Bir ayağı çatlak geniş koltuğu. Duvarda çerçevesi siyah, tozlu bir portre. Destekli çiçekler. Piyanonun kapağı açık, üzerinde *Faust*'un partiyonu. O kapıda dikiliyordu, coşkunu bir sevinçle çarpıyordu yüreğim. Atlı değildi. O iğrenç günlerde olduğu gibiydi. Üzerinde, dirsekleri tebeşir tozuna bulanmış siyah ceket vardı. Işıl ışıl gözleri kurnazca gülüyordu, bir tutam saçının üzerine düşmüştü. Başını eğerek şöyle dedi bana:

“Abi, benim odama gidelim. Bir şey göstereceğim sana!..”

Devrimin etkilerinin sıcağı sıcağına hissedildiği Rusya'da gazetelerde ve dergilerde yayımladığı anlatılarda Bulgakov, bazen anekdotlardan, bazen güncel haberlerden, bazense kendi hayal gücünden yola çıkarak değişmekte olan yoksul toplumun günlük yaşamını, sıkıntılarıyla ve mutluluklarıyla gözlemlemiştir.

Hayatımızın Bir Günü'nde derlediğimiz yazılar, bir modern ustanın kaleminden yazılmış bir dönem tanıklığı olmasının yanı sıra kasvetli yaşamları dahi çekilir kılan mizahın da enfes bir örneği.

#rusmodernleri #devrim #komünizm #yaşam #yokluk
#bürokrasi #mizah

canyayinlari.com | f | i | t | canyayinlari

anlatı

ISBN 978-975-07-4931-5

9 789750 749315